

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1311369/5

בבית הדין הרבני האזורי רחובות

לפני כבוד הדיינים:

הרב יהודה שחור – אב"ד, הרב יאיר לרנר, הרב ירון נבון

התובעת: פלונית

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלי לנדאו)

הנדון: סמכות בית הדין בשעה שהסכם הגירושין שאושר בביה"ד קובע שמחלוקות בין הצדדים יובאו בפני בית המשפט

החלטה

פעמים רבות אנחנו נשאלים האם זה משנה איפה להגיש את ההסכם גירושין לאישור. רבני או משפחה. רוב עורכי הדין יענו שזה לא ממש משנה, שאין לרבני סמכות נמשכת על אישור הסכם גירושין. לעמדתנו לא שווה לקחת את הסיכון ועדיף להגישו לאישור בבית המשפט למשפחה.

ענינה של החלטה זו – סמכותו הנמשכת של ביה"ד לאחר אישור הסכם גירושין.

הצדדים התגרשו בהסכם הגירושין שאושר וניתן לו תוקף של פס"ד ע"י ביה"ד ביום 4/5/2021.

לאשה תביעות בענייני מזונות האשה והילדים והסדרי השהות.

האיש התנגד לגופן של טענות בדיון מיום 30/11/2023.

אולם ב"כ האיש טוען שאין לביה"ד סמכות לדון בכך. לדבריו, אין לביה"ד סמכות נמשכת לאחר אישור הסכם גירושין.

באשר לדיון שהתקיים בביה"ד ביום 30/11/2023, ב"כ האיש טוען שהאיש לא ידע שמדובר בתביעה, הוא תכנן לתבוע הפחתת מזונות כבימ"ש, הוא חשב שמדובר בפגישה ליישוב סכסוך ולכן הוא גם לא דאג לייצוג.

מאידך גיסא, האשה מבקשת שביה"ד ידון במחלוקות שבין הצדדים.

נראה שיש לקבל את עמדת האיש שלא היה שיהוי בטענת העדר הסמכות בגין הדיון מיום 30/11/2023.

אולם טענת ב"כ האיש שאין לביה"ד סמכות נמשכת לאחר אישור הסכם גירושין - אין לקבלה במקרה דנן.

בדיון מיום 5/4/2021 דן ביה"ד לגופם של המזונות לפני אישור הסכמותיהם. וכך נכתב בפרוטוקול:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל: אני עובד בשופרסל, משכורתי כ 12 אלף שקל נטו. עולה לי 88% מהשכר המזונות והשכ"ד שלי. אני מנהל מחלקה. אני צריך למצוא עוד עבודה שיתאפשר לי עם הזמנים של הסדרי הראיה. אעמוד בתשלומי המזונות.

האשה: אני כרגע מובטלת בחל"ת. אבל הייתי גם עצמאית, ואני רוצה להתאושש לאט לאט.

משום כך, חל כאן המצב שביה"ד "דן ופסק" וזה מקנה סמכות נמשכת לביה"ד.

משום כך, לכאורה צודקת האשה שהסמכות היא לביה"ד.

אולם יש נתון נוסף שלא נטען ע"י ב"כ האישי. נתון זה מכריע באופן ברור את שאלת הסמכות, וכל האמור לעיל אינו רלוונטי.

ביה"ד בדק את הסכם הגירושין. בסעיף 6 להסכם הגירושין נכתב כדלהלן:

"6. ישוב מחלוקות:

הצדדים רואים חשיבות רבה בפתרון כל מחלוקת שתיווצר ביניהם בעתיד בנוגע לקטינים בהבנה ובהסכמה ביניהם, וזאת כדי להקטין את הפגיעה בקטינים, לפיכך מוסכם כי כל מחלוקת בעניין הקטינים שלא תיפטר בין הצדדים בהבנה ובהסכמה, הצדדים ינסו לפתור ראשית בדרכי נועם בהליך של הידברות וגישור ורק ככל שלא יעלה בידיהם לפתור את המחלוקת בדרך זו, יכריע בעניין ביהמ"ש לענייני משפחה."

דהיינו, הצדדים עצמם הסכימו בזמן אישור ההסכם, שהמחלוקות שביניהם שיצריכו הכרעה משפטית (ולא יפתרו בהידברות וגישור), יוכרעו ע"י בימ"ש לענייני משפחה.

(האיש כשהופיע בביה"ד בדיון מיום 30/11/2023 לא היה מודע לכך. אילו הוא היה מודע לכך, ודאי שבא כוחו היה טוען זאת).

יש הסכמות בכתב של שני הצדדים בזמן אישור ההסכם שהמחלוקות שביניהם שיצריכו הכרעה משפטית, יוכרעו ע"י בימ"ש לענייני משפחה. משום כך, לא ניתן לקבוע שהסמכות לביה"ד מכח "דן ופסק". רק הסכמה מפורשת לאחר מכן להעביר את הסמכות לביה"ד, תקנה את הסמכות לביה"ד.

לאור זאת נראה שהסמכות לדון במחלוקות הצדדים הינה בסמכות בימ"ש לענייני משפחה וכפי שקבעו הצדדים בסוף סעיף 6 של הסכם הגירושין.

הרב ירון גבון - דיין

הרב יהודה שחור – אב"ד

ב"כ האישי הגיש בתאריך 3/12/23 בקשה למחיקת התביעה למזונות בנימוק של: "בית הדין אינו יכול לדון בתיק מזונות הילדים מכוח סמכות נמשכת ... (סעיף 7 בבקשה), ועוד נימוקים נוספים הכתובים בבקשה.

לאחר כשבוע, בתאריך 10/12/23, הוגשה לביה"ד בקשה נוספת על ידי ב"כ האישי שכותרתה: "בקשת הכרעה בסמכות בית הדין להידרש לדיון במזונות הילדים טרם התייחסות עניינית לנושא".

מאידך גיסא, הגיבה האשה בתאריך 17/12/23 בנושא סמכות בית הדין לדון בנושאים שבמחלוקת, ובקשתה היא "שבית הדין הרבני יתייחס ויקבל את ההחלטה...".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יוער, כי בתאריך 4/5/21 התקיים דיון בבית הדין בתיק אישור הסכם גירושין. לפני שאושר ההסכם ביה"ד דן בנושא הכתובה, ולאחר מכן נכתב בפרוטוקול:

" ביה"ד: כמה כתוב בכתובה ?

האשה: חושבת 180 אלף שקלים. אני מוותרת על הכתובה.

הבעל: אני עובד בשופרסל משכורתי כ 12 אלף שקל נטו. עולה לי 88% מהשכר המזונות והשכ"ד שלי. אני מנהל מחלקה. אני צריך למצוא עוד עבודה שיתאפשר לי עם הזמנים של הסדרי הראיה. אעמוד בתשלומי המזונות.

האשה: אני כרגע מובטלת בחל"ת. אבל הייתי גם עצמאית, ואני רוצה להתאושש לאט לאט.

הצדדים חותמים בפני ביה"ד על ההסכם. ומקבלים בקנין על האמור בו. האשה קיבלה בנוסף גם על ויתור הכתובה.

ביה"ד קובע מועד לחקירת שמות וסידור גט בתאריך 9/5/2021 בשעה 08:45.

ההסכם שאושר בביה"ד מכיל 6 עמודים ו 80 פרקים ועוסק במשמורת הקטינים ואחריות הורית (סעיף 3) וכן במזונות ומדור הילדים (סעיף 5).

יוער, כי בפני ביה"ד התקיים דיון בתאריך 30/11/23 אליו הופיעו הצדדים. להלן מפרוטוקול הדיון:

"ביה"ד: כתוב במחשב שהאיש מיוצג על ידי עו"ד לנדאו, הוא מייצג אותך?

הבעל: בעיקרון כן,

ביה"ד: הצדדים התגרשו לפני כשנתיים וחצי, ובזמנו אושר הסכם הגירושין של הצדדים בבית הדין וניתן לו תוקף של פסק דין, האשה הגישה תביעות בענייני זמני השהות והמזונות, נקבל מספר פרטים... "

לקראת סוף הדיון:

"ביה"ד: האם הצדדים מסכימים שנדבר עם כל אחד מהצדדים בנפרד מחוץ לפרוטוקול?

הבעל: תמיד אשמח לדבר,

האשה: מסכימה,

ביה"ד משוחח עם הצדדים בנפרד מחוץ לפרוטוקול בהסכמתם.

הושגו הסכמות בין הצדדים כדלהלן:

ביה"ד ניסה להציע פתרונות והפתרון שיש הסכמה עליו... הסדרי שהות אלה הם זמניים בהסכמת הצדדים...

הצדדים: הסכמות אלו מקובלות עלינו,

"...

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יודגש כי משך הדיון נמשך זמן רב שכל צד טוען את טענותיו. (בפרוטוקול 163 שורות).

נימוקי ההחלטה:

בבג"ץ 4111/07 (פלוגית נ' פלוני) בפס' 12 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (פורסם בנוב 27.7.2008) נאמר כי:

"הסכמה לסמכות נמשכת אפשר שתיעשה מבעוד מועד, ולחלופין בשלב מאוחר, אולם, לצורך רכישתה המאוחרת, לא די בעובדה שבעל דין נטל חלק בהידיינות בערכאת ההמשך, אלא יש להראות כי עשה כן בלא שהביע, מיד כשהיה הדבר בידו, הסתייגות מן הסמכות."

וכן בפסקה 10 לפסק דינו של השופט א' א' לוי:

"במקרה שבו ניתן פסק דין, המעגן כלשונו הסכם ממון בין הצדדים (ולא שקפתי גם אותו חלק בהסכם רחב יותר, הנדרש לענייני ממון) מתקיימת באופן חלקי סמכות נמשכת גם בלא שהוכרע דבר .."

הרי לנו במקרה המונח לפני ביה"ד, במועד הדיון הראשון שבו אושר ההסכם (4/5/21) נדרש ביה"ד למזונות 3 הקטינים, ושאל את הצדדים למקום עבודתם ולשכרם כדי להיות סמוך ובטוח שאותם הקטינים יוכלו לקבל את המזונות שלהם כפי שמופיע בהסכם הגירושין, ולאחר מכן אושר ההסכם הגירושין בין הצדדים, כך שבדיון הנ"ל לפני שאושר ההסכם הגירושין, ביה"ד בדק עם הצדדים היכן הם עובדים ומתפרנסים, ומה השכר החודשי שלהם, ביה"ד רצה להיות סמוך ובטוח שלילדים הקטינים יהיה מזונות כל צרכם,

ובדיון שנערך בתאריך 30/11/23 הופיעו הצדדים לבדם, וביה"ד שאל בתחילת הדיון את האיש האם יש לו עו"ד? והוא השיב: "בעיקרון כן", ולאחר מכן במהלך הדיון ביה"ד נכנס לפרטי פרטים של נושא זמני השהות של 3 הקטינים, וכן נושא מזונות הקטינים, וביה"ד נכנס "לעובי הקורה" של מקום עבודתם של הצדדים ומצבם הכלכלי של הצדדים,

בשום שלב מזמן הדיון לא טען האיש שאין לו בדיון עו"ד, וכן לא טען בתחילת הדיון שאינו רוצה להתייצב לדיון הנוכחי שאין לו מייצג בדיון, ובדגש, שביה"ד שאל בתחילת הדיון האם עו"ד לנדאו מייצג אותו? והשיב "בעיקרון כן", ולא ביקש או דרש שעו"ד לנדאו או עו"ד חלופי יופיע בדיון, אלא השתתף בכל מהלך הדיון וענה על כל שאלות ביה"ד,

"ואף אם המבקש לא ידע מה בכלל על הדיון, לא קיבל כתב תביעה על מנת שידע מה נושא הדיון... כפי שטוען ב"כ האיש בבקשה למחיקת התביעה למזונות, הרי מיד בתחילת הדיון, כשבי"ד העלה את נושא עו"ד לנדאו, האיש היה צריך לטעון ולהגיד לביה"ד שאין ברצונו להשתתף לדיון הנוכחי בלי מייצג, או אולי להעלות שוב את הנושא במהלך הדיון, שהוא מבקש עו"ד לדיון, אך האיש בחר לא לטעון כך, אלא השתתף בדיון ודיבר וענה לביה"ד באופן ברור, רהוט ומסודר דבר דבור על אופניו, וסיפר על מצבו הכלכלי הדחוק ועל המזונות המועטים כ 1,700 ש"ח ל 3 הילדים בגין "המציאות של עכשיו קשה מאד" (לדברי האיש), ואף בסוף הדיון ביה"ד הציע שידבר עם כל אחד מהצדדים בנפרד מחוץ לפרוטוקול הסכימו הצדדים, כך בפרוטוקול (שורות 144, 145): "הבעל: תמיד אשמח לדבר. האשה: מסכימה.", ובשורה 154: "הצדדים: הסכמות אלו מקובלות עלינו."

המורם מכל הדברים הנ"ל, כי בדיון הראשון (4/5/21) הרחיב ביה"ד בדיון את נושא מקום עבודתם ושכרם של הצדדים לפני שאישר את ההסכם הגירושין, ובדיון השני (30/11/23) האיש

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הופיע לדיון ולשאלת ביה"ד: "...הוא מייצג אותך? השיב: "בעיקרון כן", והתנהל דיון ממושך כשהצדדים משתתפים בכל הדיון, ואף מעיון בפרוטוקול נראה שהאיש מודע להתנהלות הדיון ואף עונה ומסביר בהרחבה לשאלות ביה"ד (ראה פרוטוקול הדיון: שורות 42-46, 48-52, 55-57, 59-60, 62-63, 95-106, 108-112, 117, 158, 133-134, 130-131), ואף הצדדים הגיעו להסכמות בסוף הדיון.

כמו כן יובהר:

א. טענה להיעדר ייצוג אינה מהווה כל פגם ואינה מורידה דבר באשר לתקינותו של ההליך בבית הדין. לעניין זה נפנה לפסק דינו של כב' הרב אברהם הרוש מיום ד' באלול התשפ"ג (21/08/2023) בתיק מספר 1322625/3 שם נאמר בין הדברים: "...נמצא א"כ שמציאות כעין זו, בה בוחר בעל דין לברר את דינו מבלי שימוש במייצג, הינו לגיטימי ואפילו לכתחילה, וכלל לא מעלה פגם בעשיית הצדק".

לדרך זו מבואר מאוד מה שבארנו בארוכה בתיק מספר 148578/14 שדברי בעל הדין הינם יוצרים את מלוא הזכויות והחובות כלפי עצמו.

ב. שאלה סמכות בית הדין לאכוף על הצדדים את הוראות הסכם הגירושין בעניין הסדר השהות ומזונות הילדים:

אין חולק כי לבית הדין הרבני סמכות לאכוף את ביצועו של הסכם הגירושין בדרך של מתן צו, על פי סעיף 6(1) לפקודת בזיון בית המשפט בהתאם להפניה על פי סעיף 7 א לחוק בתי דין רבניים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז - 1956, לכונן בקנס או במאסר את הצד האחר להסכם לצייט לפסק - דין שנתן תוקף להסדר שהושג בין הצדדים.

אף שלכאורה בית הדין סיים את מלאכתו לאחר שאישר את ההסכם ונתן לו תוקף של פסק דין, ממשיכה סמכותו להידרש לגלגול מאוחר של הסכסוך כאשר מתעורר צורך ביישום והוצאה לפועל של הוראותיו.

ולכן, כאשר ניתן להסיק שהסכם גירושין שקיבל תוקף פסק דין בבית הדין אין בו סוף פסוק לכל העניינים שנכרכו בגירושין, וצפויה התדיינות נוספת בין הצדדים באותם עניינים - ואין נפקא מינה אם מדובר בענייני רכוש או בעניינים אחרים כמו הסדרי שהות ומזונות ילדים - כי אז אין זה אלא פסק דין חלקי, ולפיכך, קיימת לבית הדין סמכות נמשכת להשלים את הדיון, ולדרון גם במחלוקות שבין הצדדים המתייחסות לאכיפתו של ההסכם ובמסגרתו.

ג. הסכמת הצדדים בהסכם לפתרון מחלוקות עתידיות בדרך של הליך גישור, ואם לא צלח בפנייה לבית המשפט:

נקבע בפסיקה שטענה לחוסר סמכות צריכה להעלות ולהיטען כבר בראשיתו של ההליך ובהזדמנות ראשונה ולא לאחר קיומו של הדיון, ודאי שלא תישמע טענה לחוסר סמכות לאחר שהושגו הסכמות בין הצדדים, ולו חלקיות, לאחר שהתקיים הדיון במהלכו נכח האיש/האב, השיב לשאלות בית הדין ולטענות האישה ולא הביע כל התנגדות לסמכותו של בית הדין.

על פי סעיף 15 לחוק יסוד השפיטה, הכלל הוא כי במקום שבו לא העלה עותר טענה של העדר סמכות עניינית בפני בית הדין דתי בהזדמנות הראשונה שהייתה לו, לא ידון בית משפט זה בטענת העדר סמכות עניינית של בית הדין הדתי, כי לפי האמור בפסק דין של בית הדין הרבני הגדול מיום י"ח בתמוז התשע"א (20/7/11) בתיק 834826/2 שאין בכוחו של הסכם מוקדם שאושר וקיבל תוקף של פסק דין, לפיו בית המשפט לענייני משפחה הוא שידון בסכסוך

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עתידי בענייני מזונות ורכוש הכרוכים בגירושין, לשלול את סמכות ביה"ד הרבני לדון בסכסוך מאוחר בעניינים שנכרכו בכנות וכדין בתביעת גירושין כנה שהוגשה לבית הדין הרבני.

בהתייחס לדעת הרוב בהרכב, חברי הגאונים אב"ד הרב יהודה שחור והדיין הרב ירון נבון שליט"א, במחילה, איני סבור כדעת הרוב בהרכב, בגין כך שהרי נכתב בסעיף 6 להסכם "הצדדים ינסו לפתור... בהליך של הידברות וגישור... ורק ככל שלא יעלה בידיהם לפתור את המחלוקת בדרך זו, יכריע בעניין ביהמ"ש לענייני משפחה".

שהרי לקראת סוף הדיון שנערך בתאריך 30/11/23 ביה"ד הציע לצדדים שידבר עם כל אחד מהצדדים בנפרד מחוץ לפרוטוקול, הבעל הסכים לכך, וכן האשה הסכימה וביה"ד הצליח להביא את הצדדים להסכמות, ובסוף הדיון הצדדים הצהירו לפרוטוקול: "הצדדים: הסכמות אלו מקובלות עלינו".

אם כך, נמצא שבסוף הדיון ביה"ד הציע לצדדים הליך של כעין גישור או פישור, והצדדים הסכימו לכך, ואם כנים דברינו הרי התקיים בסוף הדיון את הסיפא של סעיף 6: "הצדדים ינסו לפתור ראשית בדרכי נועם בהליך של הידברות וגישור, ורק ככל שלא יעלה בידיהם... יכריע בעניין ביהמ"ש לענייני משפחה", ובדיון הרי התקיים הליך של "הידברות וגישור" עם הצדדים מחוץ לפרוטוקול, ועלה בידיהם לפתור את המחלוקת בדרך הזו, ואם כך הרי אין צורך להכרעת בית משפט לענייני משפחה.

לאור כל הנ"ל יש לקבוע כי בסמכות ביה"ד לדון בתיק מזונות הילדים וכן בהסדר שהות של הצדדים מכוח סמכות נמשכת של הדיון הראשון מתאריך 4/5/21.

הרב יאיר לרנר – דיין

לאור האמור - מכריע ביה"ד כדעת הרוב:

הסמכות לדון במחלוקות הצדדים הינה בסמכות בימ"ש לענייני משפחה וכפי שקבעו הצדדים בסוף סעיף 6 של הסכם הגירושין.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ג באדר א' התשפ"ד (22/02/2024).

הרב ירון נבון

הרב יאיר לרנר

הרב יהודה שחור – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה